

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาในเรื่องการอายัดตัวผู้ต้องหาและการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาที่ถูกคุมขังในคดีอื่น ภายใต้แนวความคิดและหลักการในเรื่องการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา และการสอบสวนดำเนินคดีอาญาด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม ทำให้เห็นว่า หลักเกณฑ์หรือแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการอายัดตัวผู้ต้องหา ยังขัดต่อกฎหมายโดยเฉพาะในเรื่องการออกหมายจับผู้ต้องหาที่ถูกคุมขังในคดีอื่น นอกจากนั้น ในการสอบสวนดำเนินคดีกับผู้ต้องหาที่ถูกคุมขังในคดีอื่นของพนักงานสอบสวน ปัจจุบันยังเป็นไปด้วยความล่าช้า และไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 40 (3),(7) ที่กำหนดว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม และผู้ต้องหาที่มีสิทธิได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม ดังนั้น จึงขอสรุปและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาในเรื่องการอายัดตัวผู้ต้องหา และการดำเนินคดีอาญากับผู้ต้องหาที่ถูกคุมขังในคดีอื่น ดังนี้

5.1 บทสรุป

การอายัดตัวผู้ต้องหาไปยังเรือนจำหรือทัณฑสถานนั้น การที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติวางแนวทางการปฏิบัติในเรื่องดังกล่าว โดยกำหนดให้พนักงานสอบสวนที่ต้องการได้ตัวผู้ต้องหาซึ่งถูกคุมขังในคดีอื่น รับผิดชอบการขอให้ศาลออกหมายจับ หลังจากศาลออกหมายจับแล้วให้รับผิดชอบการอายัดตัวผู้ต้องหาพร้อมกับส่งสำเนาหมายจับไปยังสถานที่คุมขังผู้ต้องหาโดยเร็ว... ในกรณีศาลไม่ออกหมายจับผู้ต้องหาซึ่งถูกคุมขังในคดีอื่นไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ พนักงานสอบสวนไม่สามารถมีหนังสือขออายัดตัวผู้ต้องหาได้... นั้น จากการศึกษาพบว่า การที่พนักงานสอบสวนร้องขอให้ศาลออกหมายจับผู้ต้องหาที่ถูกคุมขังในคดีอื่น ต้องถือว่ายังไม่มีเหตุจำเป็นในการออกหมายจับ การที่ศาลออกหมายจับผู้ต้องหาที่อยู่ระหว่างการคุมขังตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลย่อมเป็นการขัดต่อหลักกฎหมายในเรื่องการออกหมายจับหรือการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ เพราะถือว่ากรณีดังกล่าวผู้ต้องหาได้อยู่ในอำนาจหรืออยู่ในการควบคุมของรัฐแล้ว

แต่อย่างไรก็ดี เมื่อย้อนมาพิจารณาหลักการออกหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 จะเห็นได้ว่า เหตุที่จะออกหมายจับตามมาตรา 66 นั้น ได้แยกไว้ตามที่ปรากฏในมาตรา 66 (1) , (2) และมาตรา 66 วรรคสอง ด้วยเหตุนี้ จึงอาจทำให้เกิดเข้าใจว่าการในการออกหมายจับผู้ต้องหา จะอาศัยเหตุในการออกหมาย ตามมาตรา 66 (1) , (2) หรือ ตามมาตรา 66 วรรคสอง ก็ได้ เพราะในแต่ละอนุมาตราและวรรค มีเนื้อหาสาระในการพิจารณาที่ไม่เหมือนกัน กล่าวคือ ตามมาตรา 60 (1) จะพิจารณาจากอัตราโทษจำคุกของความผิดที่มีการร้องขอให้ศาลออกหมายจับเป็นเกณฑ์ หากความผิดนั้นมีโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 3 ปี แม้ผู้กระทำความผิดจะไม่มีพฤติการณ์หลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น ศาลออกหมายจับได้ แต่ถ้าอัตราโทษจำคุกกำหนดไว้ 3 ปี หรือต่ำกว่านั้น ก็จะไม่เข้าหลักเกณฑ์ของมาตรา 66 (1)

ส่วนกรณีตามมาตรา 66 (2) นั้น เหตุแห่งการออกหมายจับไม่ได้กำหนดให้พิจารณาอัตราโทษเป็นเกณฑ์อย่างเช่นในมาตรา 66 (1) แต่จะพิจารณาจากพฤติการณ์ของบุคคลที่ศาลจะออกหมายจับเป็นหลักว่ามีพฤติการณ์จะหลบหนี จะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น หรือไม่ ดังนั้น แม้อัตราโทษอย่างสูงของความผิดที่กระทำจะกำหนดไว้ 3 ปี หรือต่ำกว่านั้น หากมีพฤติการณ์ดังที่ระบุไว้ในมาตรา 66 (2) แล้ว ศาลก็ออกหมายจับได้

กรณีดังกล่าวจากการศึกษาหลักการออกหมายจับตามกฎหมายต่างประเทศ พบว่า ในการออกหมายจับทุกคดี ศาลจะต้องพิจารณาเหตุจำเป็นในการออกหมายจับด้วยเสมอว่า บุคคลที่ศาลจะออกหมายจับนั้น มีพฤติการณ์จะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น หรือไม่ หากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า บุคคลนั้นไม่มีพฤติการณ์ดังกล่าว ศาลจะไม่ออกหมายจับตามคำร้องขอของตำรวจ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในเรื่องการจับ ซึ่งเป็นหลักการที่รับได้รับการยอมรับในระดับสากล และปรากฏอยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 หลักการเพื่อการคุ้มครองบุคคลทุกคนที่ถูกคุมขังหรือจำคุก ค.ศ. 1988 รวมทั้งกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของหลายประเทศ

นอกจากนั้น ในการดำเนินคดีอาญากับผู้ต้องหาที่ถูกคุมขังในคดีอื่น (ไม่ว่าจะมีการอายัดตัวผู้ต้องหาไว้ดำเนินคดี หรือไม่) พนักงานสอบสวนก็ควรเร่งสอบสวนดำเนินคดีกับผู้ต้องหาดังกล่าวให้เสร็จสิ้นไปโดยเร็วในระหว่างที่ผู้ต้องหานั้นยังถูกคุมขัง ไม่มีเหตุผลหรือความจำเป็นข้อใดที่ต้องรอให้ผู้ต้องหาพ้นโทษในคดีที่ถูกคุมขังเสียก่อนจึงจะเริ่มสอบสวนดำเนินคดี การที่พนักงานสอบสวนละเลยการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว นอกจากจะทำให้ผู้ต้องหาต้องเสียสิทธิในการได้รับการสอบสวนด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติรับรองไว้ ยังอาจจะทำให้ผู้ต้องหาต้องเสียสิทธิหรือประโยชน์บางประการที่พึงได้รับ

ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ฯ ในฐานะผู้ต้องขังหรือนักโทษเด็ดขาด เช่น การพักการลงโทษ, การย้ายไปคุมขังยังเรือนจำซึ่งเป็นภูมิลำเนา เป็นต้น

5.2 ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากการอายัดตัวผู้ต้องหาเป็นวิธีการหนึ่งที่รัฐได้กระทำไปเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีและเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม แต่เนื่องจากหลักเกณฑ์ดังกล่าวยังไม่มีการบัญญัติไว้เป็นกฎหมายจึงทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติซึ่งกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหา เช่น การออกหมายจับผู้ต้องหาที่อยู่ระหว่างการควบคุมหรือคุมขังตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ตลอดจนความล่าช้าในการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาที่ถูกคุมขังในคดีอื่น ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาซึ่งอาจจะช่วยให้การอายัดตัวผู้ต้องหาและการดำเนินคดีอาญากับผู้ต้องหาที่ถูกคุมขังในคดีอื่นเป็นไปด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นไปในทิศทางเดียวกันมากยิ่งขึ้น ดังนี้

1) เห็นควรที่จะบัญญัติเรื่อง “การอายัดตัวผู้ต้องหา” ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้ชัดเจน โดยแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในเรื่องหมายอาญา โดยเพิ่มเติม คำว่า “อายัด” ลงในมาตรา 2 (9) จากเดิม เป็นข้อความ ดังนี้ “หมายอาญา” หมายความว่า หนังสือบอกการที่ออกตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้สั่งให้เจ้าหน้าที่ทำการจับ ขัง จำคุก อายัด หรือปล่อยผู้ต้องหา จำเลย หรือนักโทษ... นอกจากนั้น เห็นควรเพิ่มเติม “หมายอายัดตัว” ไว้ในระบบหมายอาญาของไทย เพื่อมิให้เกิดปัญหาการออกหมายจับผู้ต้องหาที่อยู่ระหว่างการควบคุมหรือคุมขังตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล โดยที่ผู้ต้องหารายนั้นๆ ไม่มีพฤติการณ์จะหลบหนี (เพราะการอายัด “มิใช่การจับ” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา) และ

2) เห็นควรบัญญัติหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการอายัดตัวผู้ต้องหาและการดำเนินคดีอาญากับผู้ต้องหาที่ถูกคุมขังในคดีอื่นไว้เป็นกฎหมายเฉพาะเรื่อง เพื่อให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ศาล และเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ ถือปฏิบัติเป็นไปในทิศทางหรือแนวทางเดียวกัน โดยอาจกำหนดให้พนักงานสอบสวนซึ่งเห็นว่า มีเหตุจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอายัดตัวผู้ต้องหาไว้ดำเนินคดียื่นคำร้องดังกล่าวผ่านพนักงานอัยการเพื่อขอความเห็นชอบก่อนที่จะเสนอคำร้องขออายัดตัวผู้ต้องหาไปยังศาลที่มีเขตอำนาจ เพื่อให้ศาลออกหมายอายัดตัวผู้ต้องหาไปยังเรือนจำหรือทัณฑสถานที่ถูกคุมขังเพื่อดำเนินการตามหมายอายัดตัวต่อไป ทั้งนี้ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477 ที่ให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ และมีอำนาจออกกฎกระทรวง เพื่าวางระเบียบการทำงานตามหน้าที่ให้การดำเนินคดีอาญาเป็นไปโดยเรียบร้อย และ

3) เห็นควรเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยบัญญัติให้การพิจารณาออกหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 (1) และ มาตรา 66 (2) ศาลต้องพิจารณาว่ามีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้น น่าจะกระทำความผิด และมีพฤติการณ์จะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น หรือไม่ (ทุกกรณี) ไม่ว่าคดีดังกล่าวจะมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าสามปี หรือไม่เกินสามปี ก็ตาม และ

4) เห็นควรที่กระทรวงยุติธรรมจะพัฒนาให้มีฐานข้อมูลที่สามารถตรวจสอบประวัติ การถูกคุมขังของบุคคล เพื่อที่ศาลหรือผู้พิพากษาจะได้ตรวจสอบข้อมูลในเบื้องต้นก่อนใช้ดุลพินิจ ออกหมายจับผู้ต้องหาตามคำร้องขอของพนักงานสอบสวน ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้เกิดความผิดพลาด ในการออกหมายจับผู้ต้องหาที่อยู่ระหว่างการควบคุมหรือคุมขังตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

5) สำหรับกรณีปัญหาความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญากับผู้ต้องหาที่ถูกคุมขังในคดีอื่น ผู้เขียนเห็นว่า รัฐควรที่จะกำหนดกรอบระยะเวลาในการสอบสวนดำเนินคดีอาญากับผู้ต้องหาที่ถูกคุมขังในคดีอื่นให้มีความชัดเจนเช่นเดียวกับการสอบสวนดำเนินคดีกับผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 113 กำหนดว่า “...การปล่อยชั่วคราวนั้นให้ใช้ได้ระหว่างการสอบสวนหรือจนกว่าผู้ต้องหาถูกศาลสั่งขังระหว่างการสอบสวนหรือจนถึงศาลประทับฟ้อง แต่มิให้เกินสามเดือนนับแต่วันแรกที่มีการปล่อยชั่วคราว ไม่ว่าเป็นการปล่อยชั่วคราวโดยพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ... ในกรณีที่มิเหตุจำเป็นทำให้ไม่อาจทำการสอบสวนได้เสร็จภายในกำหนดสามเดือนจะยืดเวลาการปล่อยชั่วคราวให้เกินสามเดือนก็ได้ แต่มิให้เกินหกเดือน...”

และคำสั่งคำสั่งกรมตำรวจ ที่ 960/2537 เรื่อง มาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา ได้กำหนดไว้ว่า “...พนักงานสอบสวนต้องทำการสอบสวนคดีให้เสร็จสิ้นภายในเวลา 1 เดือน สำหรับคดีอาญาธรรมดา และภายใน 2 เดือน สำหรับคดีอุกฉกรรจ์ นับแต่วันแรก ที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราว หากสอบสวนไม่เสร็จสิ้นให้ขยายเวลาการสอบสวนต่อไปอีกตามความจำเป็นได้ครั้งละ 15 วัน แต่รวมแล้วต้องไม่เกิน 6 เดือน นับแต่วันแรกที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราว...”

เหตุที่ผู้เขียนเสนอแนะให้กำหนดกรอบเวลาในการสอบสวนดำเนินคดีให้ชัดเจน เนื่องจากผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาที่ถูกคุมขังในคดีอื่น (ไม่ว่าจะมีการแจ้งอาชัต์ตัวไว้ดำเนินคดีหรือไม่) ต่างก็มีสิทธิที่จะได้รับการสอบสวนดำเนินคดีด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม เพราะทราบใด ก็ตามที่ศาลยังมีได้มีคำพิพากษาในคดีที่อยู่ระหว่างการสอบสวนดำเนินคดี ก็ต้องถือว่าบุคคลดังกล่าว

ยังเป็นผู้บริสุทธิ์ในคดีนั้นจนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาลเช่นกัน ฉะนั้นเมื่อพนักงานสอบสวนทราบตัว หรือมีการแจ้งอายัดตัวไว้ดำเนินคดีแล้ว ก็ย่อมต้องรีบเร่งสอบสวนดำเนินคดีให้เสร็จสิ้นด้วยความ รวดเร็ว โดยไม่จำเป็นต้องรอให้ผู้ต้องหาหนีพ้นโทษในคดีเดิมก่อนแต่อย่างใด